

*dr JOLANTA SKOWROŃ
Centralny Instytut Ochrony Pracy –
Państwowy Instytut Badawczy
00-701 Warszawa
ul. Czerniakowska 16*

Sprawozdanie z działalności Międzyresortowej Komisji do spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy w 2004 r.

Słowa kluczowe: Międzyresortowa Komisja, wartości dopuszczalne, sprawozdanie.

Key words: Interdepartmental Commission, occupational exposure limits, the activity.

Międzyresortowa Komisja w 2004 r. spotykała się trzy razy. Na posiedzeniach Komisja rozpatrzyła 25 dokumentacji proponowanych wartości dopuszczalnych poziomów narażenia zawodowego. Ponadto na posiedzeniach Komisji dyskutowano zasady ustalania wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, wartości zalecanych stężeń szkodliwych czynników biologicznych zaproponowane przez Zespół Ekspertów ds. Czynników Biologicznych oraz zmiany w zakresie drgań mechanicznych dostosowujące prawodawstwo polskie do postanowień zawartych w dyrektywie 2002/44/WE.

Międzyresortowa Komisja przyjęła 3 wnioski do przedłożenia ministrowi gospodarki i pracy w sprawie wprowadzenia do wykazu wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń 14 nowych chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia, zmiany wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń 11 chemicznych czynników oraz wprowadzenia zmian w części B wykazu – Drgania działające na organizm człowieka przez kończyny górne i drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka.

W 2004 r. ukazały się cztery zeszyty kwartalnika Międzyresortowej Komisji „Podstawy i Metody Oceny Środowiska Pracy”. W numerze nr 1(39) opublikowano 7 dokumentacji dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego. Numer 2(40) zawiera dokumentację 8 substancji chemicznych. W numerze 3(41) kwartalnika opublikowano artykuły dotyczące szkodliwych czynników biologicznych. W numerze 4(42) opublikowano artykuł o zasadach ustalania wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, metody oznaczania stężeń 10 substancji chemicznych oraz dokumentację dopuszczalnych stężeń narażenia zawodowego pyłów zawierających azbest.

W 2005 r. są planowane trzy posiedzenia Międzyresortowej Komisji, na których będą dyskutowane i ustalane wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń dla około 25 substancji.

Międzyresortowa Komisja ds. Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy w 2004 r. spotykała się trzy razy: 10 marca (XLV), 9 czerwca (XLVI) oraz 15 listopada (XLVII).

Na posiedzeniach Komisja rozpatrzyła:

- 25 dokumentacji proponowanych wartości dopuszczalnych poziomów narażenia zawodowego przygotowanych przez Zespół Ekspertów ds. Czynników Chemicznych dla następujących chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia: akrylanu etylu, akrylanu metylu, azotanu 2-etyloheksylu, benzotiazolu, bromometanu, chlorku chloroacetylu, 2-(dibutyloamino)etanolu, dietyloaminy, 1,4-dioksanu, 1,2-epoksypropanu, 3-(2,3-epoksypropoksy)propenu, eteru diizopropylowego, 2-etyloheksan-1-olu, fosfanu, 2,2'-iminodietanolu, izocyjanianu cykloheksylu, izocyjanianu 3-izocyjanianometylo-3,5,5-trimetylocykloheksylu, izocyjanianu metylu, izopentanu, neopentanu, pentanu, terpentyny, tetrachlorku węgla, tiuramu oraz tlenu diazotu

- propozycje zasad ustalania wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy

- projekt wniosku o dokonanie nowelizacji rozporządzenia ministra infrastruktury w sprawie homologacji pojazdów samochodowych i przyczep z dnia 30 grudnia 2003 r. (DzU nr 5, poz. 30). Nowelizacja ta powinna obejmować wprowadzenie do postanowień rozporządzenia także obowiązku badania hałasu wewnętrznego i innych czynników szkodliwych w kabinach pojazdów

- projekt wniosku do Ministerstwa Zdrowia o przyspieszenie prac legislacyjnych dotyczących rozporządzenia w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, a także rozporządzenia w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki

- propozycje wartości zalecanych stężeń szkodliwych czynników biologicznych zaproponowane przez Zespół Ekspertów ds. Czynników Biologicznych (tab. 1), które zostaną opublikowane w kwartalniku Komisji „Podstawy i Metody Oceny Środowiska Pracy”:

Tabela 1.

Zalecane wartości stężeń szkodliwych czynników

Czynnik mikrobiologiczny	Wartości dopuszczalnych stężeń	
	Pomieszczenia robocze zanieczyszczone pyłem organicznym	Pomieszczenia mieszkalne i użyteczności publicznej
Bakterie mezofilne	100 000 CFU/m ³ ^a	5000 CFU/m ³
Bakterie Gram-ujemne	20 000 CFU/m ³ ^a	200 CFU/m ³
Termofilne promieniowce	20 000 CFU/m ³ ^a	200 CFU/m ³
Grzyby	50 000 CFU/m ³ ^a	5000 CFU/m ³
Endotoksyna bakteryjna	200 ng/m ³ (2000 EU/m ³) ^b	5 ng/m ³ (50 EU/m ³)
Czynniki z 3. i 4. grupy zagrożenia	0 CFU/m ³	0 CFU/m ³

^a dla frakcji respirabilnej proponowane wartości powinny być o połowę mniejsze i powinny wynosić: 50 000 CFU/m³ dla bakterii mezofilnych; 10 000 CFU/m³ dla bakterii Gram-ujemnych; 10 000 CFU/m³ dla termofilnych promieniowców; 25 000 CFU/m³ dla grzybów i 100 ng/m³ (1 000 EU/m³) dla endotoksyny bakteryjnej.

^b EU – jednostki endotoksyczne (*endotoxin units*)

CFU – jednostki tworzące kolonie (*colony forming units*).

– propozycje zmian w zakresie drgań mechanicznych dostosowujących prawodawstwo polskie do postanowień zawartych w dyrektywie 2002/44/WE ustalającej minimalne wymagania dotyczące ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w związku z ryzykiem wynikającym z ekspozycji pracowników na drgania mechaniczne.

Międzyresortowa Komisja ds. NDS i NDN przyjęła wnioski nr nr 58, 59 oraz 60 do przedłożenia ministrowi gospodarki i pracy w sprawie zmiany wykazu najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (stanowiącym załącznik nr 1 i 2 do rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy) w następującym zakresie:

A. Wprowadzenia do załącznika nr 1 w części A wykazu wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń 14 nowych chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia.

Lp.	Nazwa i numer CAS substancji chemicznej (w nawiasach podano poprzednio stosowaną nazwę substancji)	Wartość najwyższego dopuszczalnego stężenia, w zależności od czasu narażenia w ciągu zmiany roboczej, mg/m ³		
		NDS	NDSch	NDSP
1.	Benzotiazol [95-16-9]	20	–	–
2.	2-(Dibutyloamino)etanol [102-81-8]	14	–	–
3.	3-(2,3-Epoksypropoksy)propen [106-92-3]	6	12	–
4.	2-Etyloheksan-1-ol [104-76-7]	160	320	–
5.	Izocyjanian cykloheksylu [3173-53-3]	0,04	–	–
6.	Izocyjanian 3-izocyjanianometylo-3,5,5-trimetylocykloheksylu [4098-71-9]	0,04	–	–
7.	Izocyjanian metylu [624-83-9]	0,03	–	–
8.	Chlorek chloroacetylu [79-04-9]	0,2	0,6	–
9.	1,2-Epoksypropan [75-56-9]	9	–	–
10.	2,2'-Iminodietanol [111-42-2]	9	–	–
11.	Izopentan (metylobutan) [78-78-4]	3000	–	–
12.	Neopentan (2,2 -dimetylopropan) [463-82-1]	3000	–	–
13.	Tlenek diazotu [10024-97-2]	90	–	–
14.	Azotan 2-etyloheksylu [27247-96-7]	3,5	7	–

B. Wprowadzenia do załącznika nr 1 w części A wykazu zmian wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń 11 chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia:

Lp.	Nazwa i numer CAS substancji chemicznej	Wartość najwyższego dopuszczalnego stężenia, w zależności od czasu narażenia w ciągu zmiany roboczej, mg/m ³		
		NDS	NDSCh	NDSP
10.	Akrylan etylu [140-88-5]	20	40	–
11.	Akrylan metylu [96-33-3]	14	28	–
49.	Bromometan [74-83-9]	5	15	–
133.	Dietyloamina [109-89-7]	15	30	–
152.	1,4-Dioksan [123-91-1]	50	–	–
173.	Eter diizopropylowy [108-20-3]	1000	–	–
197.	Fosfan [7803-51-2]	0,14	0,28	–
346.	Pentan [109-66-0]	3000	–	–
381.	Terpentyna [8006-64-2]	112	300	–
384.	Tetrachlorek węgla [56-23-5]	20	–	–
394.	Tiuram – disulfid tetrametylotiuramu – pyły [137-26-8]	0,5	–	–

C. Wprowadzenia zmian w wykazie wartości najwyższych dopuszczalnych natężeń fizycznych czynników szkodliwych dla zdrowia stanowiącego załącznik nr 2 w części B:

« Drgania działające na organizm człowieka przez kończyny górne i drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka.

1. Drgania działające na organizm człowieka przez kończyny górne

1.1. Drgania na stanowisku pracy działające na organizm człowieka przez kończyny górne są charakteryzowane przez:

- ekspozycję dzienną, wyrażoną w postaci odniesionej do 8 godzin sumy wektorowej skutecznych, ważonych częstotliwościowo przyspieszeń drgań, określonych w trzech kierunkach x , y i z (a_{wx} , a_{wy} , a_{wz}),
- sumę wektorową skutecznych, ważonych częstotliwościowo przyspieszeń drgań, określonych w trzech kierunkach x , y i z (a_{wx} , a_{wy} , a_{wz}) – dla narażenia trwającego 30 minut i krócej.

1.2. Wartość ekspozycji dziennej nie może przekraczać $2,8 \text{ m/s}^2$.

1.3. Dla narażenia trwającego 30 minut i krócej maksymalna dopuszczalna wartość sumy wektorowej skutecznych, ważonych częstotliwościowo przyspieszeń drgań, określonych w trzech kierunkach x , y i z nie może przekraczać $11,2 \text{ m/s}^2$.

1.4. Bez zmian: *Wartości podane w pkt. 1.2 i 1.3 stosuje się, jeżeli inne szczegółowe przepisy nie określają wartości niższych.*

1.5. Bez zmian: *Definicje pojęć i metody pomiaru określają Polskie Normy.*

2. Drgania o ogólnym działaniu na organizm człowieka
 - 2.1. Drgania na stanowisku pracy o ogólnym działaniu na organizm człowieka są charakteryzowane przez:
 - ekspozycję dzienną, wyrażoną w postaci odniesionego do 8 godzin skutecznego, ważonego częstotliwościowo przyspieszenia drgań, dominującego wśród przyspieszeń określonych w trzech kierunkach x , y i z – z uwzględnieniem właściwych współczynników ($1,4a_{wx}$, $1,4a_{wy}$, a_{wz})
 - skuteczne, ważne częstotliwościowo przyspieszenie drgań, dominujące wśród przyspieszeń określonych w trzech kierunkach x , y i z – z uwzględnieniem właściwych współczynników ($1,4a_{wx}$, $1,4a_{wy}$, a_{wz}) – dla narażenia trwającego 30 minut i krócej.
 - 2.2. Wartość ekspozycji dziennej nie może przekraczać $0,6 \text{ m/s}^2$.
 - 2.3. Dla narażenia trwającego 30 minut i krócej maksymalna dopuszczalna wartość skutecznego, ważonego częstotliwościowo przyspieszenia drgań, dominującego wśród przyspieszeń określonych w trzech kierunkach x , y i z – z uwzględnieniem właściwych współczynników, nie może przekraczać $2,4 \text{ m/s}^2$.
 - 2.4. Bez zmian: *Wartości podane w pkt. 2.2 i 2.3 stosuje się, jeżeli inne szczegółowe przepisy nie określają wartości niższych.*
 - 2.5. Bez zmian: *Definicje pojęć i metody pomiaru określają Polskie Normy ».*

W 2004 r. ukazały się cztery zeszyty kwartalnika Międzyresortowej Komisji Podstawy i Metody Oceny Środowiska Pracy.

W numerze 1(39) opublikowano dokumentację dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego dla 7 substancji chemicznych: bromoetanu, chlorodifluorometanu, *N*-etylomorfoliny, karbendazymu, 2,4-D – kwasu (2,4-dichlorofenoksy)octowego, 4-metylopentan-2-onu i tetrahydrofuranu.

W numerze 2(40) opublikowano dokumentację dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego dla 8 substancji chemicznych: akrylanu butylu, metylocykloheksanu, metylocykloheksanolu, 2-metylopentano-2,4-diolu, octanu izobutyłu, piperazyny, propanu i prop-2-yn-1-olu.

W numerze 3(41) opublikowano artykuły dotyczące strategii wykonywania pomiarów czynników biologicznych na stanowiskach pracy, kryteriów oceny narażenia na czynniki biologiczne, oceny wiedzy wybranych grup zawodowych o rodzajach czynników biologicznych występujących w środowisku pracy, środkach ochrony indywidualnej oraz zagrożeniach bakteriami z rodzaju *Legionella* w środowisku pracy. W numerze tym opublikowano również dokumentację dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego dla 3 substancji chemicznych: bromowodoru, 1,2-dichlorobenzenu i 1,4-dichlorobenzenu.

W numerze 4(42) opublikowano: artykuł o zasadach ustalania wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dokumentację dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego dla pyłów zawierających azbest chryzotylowy oraz pyłów zawierających azbest chryzotylowy i inne minerały włókniste z wyjątkiem krokidolitu, a także metody oznaczania stężeń 10 substancji chemicznych: benzotiazolu, bromochlorometanu, 2-(2-butoksyetoksy)etanolu, 2-chlorobuta-1,3-dienu, disiarczku dimetylu, 3-(2,3-epoksypropoksy)propanu, 2-etyloheksan-1-olu, *n*-heptanu, 2,2'-iminodietanolu i parationu metylowego.

Sekretarz Komisji dr Jolanta Skowroń jako obserwator z ramienia Ministerstwa Gospodarki i Pracy brała udział w jednym posiedzeniu Naukowego Komitetu Limitów Narażenia

Zawodowego (SCOEL) Unii Europejskiej w Luksemburgu (17 – 18.03.2004 r.). Dr Agnieszka Wolska jako ekspert z Grupy Ekspertów ds. Promieniowania Optycznego Międzyresortowej Komisji ds. NDS i NDN oraz obserwator z ramienia Ministerstwa Gospodarki i Pracy brała udział w pięciu posiedzeniach Grupy Roboczej Working Party on Social Questions, przygotowującej projekt dyrektywy dotyczącej promieniowania optycznego. Przyjęcie projektu będzie wiązało się z wprowadzeniem zmian w rozporządzeniu ministra pracy i polityki społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy zarówno w zakresie nielaserowego promieniowania optycznego, jak i laserowego. Będą musiały być również wprowadzone zapisy o ocenie zagrożenia związanego z promieniowaniem optycznym pochodzącym od źródeł naturalnych dla pracowników pracujących na zewnątrz budynków.

Zespół Ekspertów ds. Czynników Chemicznych w 2005 r. opracuje dokumentacje dopuszczalnych wielkości narażenia zawodowego dla 16 substancji chemicznych rozpatrywanych przez SCOEL lub ujętych w projekcie dyrektywy ustalającej drugą listę indykatorywnych wartości dopuszczalnych poziomów narażenia zawodowego. Zespół Ekspertów ds. Czynników Fizycznych podejmie w 2005 r. prace nad nowelizacją wartości najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN) w zakresie nielaserowego i laserowego promieniowania optycznego.

W 2005 r. są planowane trzy posiedzenia Międzyresortowej Komisji, na których będą omawiane i ustalane wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń dla około 25 substancji.

JOLANTA SKOWROŃ

**The activity of the Interdepartmental Commission
for Maximum Admissible Concentrations
and Intensities for Agents Harmful to Health in the Working Environment in 2004**

A b s t r a c t

In 2004 the Commission met at three sessions, in which 25 documentations for recommended exposure limits were discussed. Moreover the Commission discussed:

- the principles of establishing MAC values for harmful chemical compounds in the working environment
- a proposal for a revision of the ordinance on official certification of automotive vehicles
- a proposal for hastening work on an ordinance on carcinogenic and mutagenic compounds and on an ordinance on assessing the working environment
- recommended values for biological agents in the working environment
- a proposal for revising values of whole-body vibration and hand-arm vibration according to Directive 2002/44/EC.

The Commission suggested to the Minister of Economy and Labour the following changes in the list of MAC values:

- introducing into the list of MAC values 14 new chemical substances: benzothiazole, 2-dibutylaminoethanol, allyl 2,3-epoxypropyl ether, 2-ethylhexan-1-ol, cyclohexyl isocyanate, 3-isocyanatomethyl-3,5,5-trimethylcyclohexyl isocyanate, methyl isocyanate, chloroacetyl chloride, 1,2-epoxypropane, 2,2'-iminodiethanol, isopentane, neopentane, dinitrogen oxide, 2-ethylhexyl nitrate
- changing the MAC values for 11 chemical substances: ethyl acrylate, methyl acrylate, bromomethane, 2-diethylaminoethanol, 1,4-dioxane, diisopropyl ether, phosphine, pentane, turpentine, carbon tetrachloride, thiuram
- changing the evaluation of exposure to whole-body vibration and hand-arm vibration.

Four issues of the quarterly “Principles and Methods of Assessing the Working Environment” were published in 2004. Issues 1(39) and 2(40) contained 15 documentations for recommended exposure limits along with analytical procedures, recommendations in respect to pre-employment and periodic medical examinations and contraindications to exposure. Issue 3(41) included articles about biological agents – standards, guidelines, proposal for threshold limit values – and three documentations. In issue 4(42) there were 10 methods of assessing the working environment, an article on establishing MAC values for chemical compounds and a documentation for asbestos.

Three sessions of the Commission are planned for 2005. MAC values for 25 chemical substances and MAI for ionizing and non-ionizing radiation will be discussed at those meetings.